

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-398/19 – 1

Kohtuasi C-398/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

23. mai 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Kammergericht Berlin (Saksamaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

14. mai 2019

Väljaandmise asi, mis puudutab isikut:

BY

KAMMERGERICHT

Kohtumäärus

[...]

Väljaandmise asjas, mis puudutab

Ukraina ja Rumeenia kodanikku
BY,
sündinud 6. oktoobril 1973 Zastavnas Ukrainas,
elukoht [...] Berliin, [...]

alias

BY,

tegi Kammergericht Berlin'i (Berliini liidumaa kõrgeim üldkohus)
4. kriminaalkolleegium 14. mail 2019 järgmise määruse:

Euroopa Kohtule esitatakse ELTL artikli 267 alusel järgmised eelotsuse
küsimused:

ET

1. Kas Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin (C-182/15) põhimõtted [lk 2] ELTL artiklite 18 ja 21 kohaldamise kohta kolmanda riigi väljaandmistaotluse korral liidu kodaniku suhtes kehtivad ka siis, kui kahtlustatav viis oma huvide keskme üle taotluse saanud liikmesriiki ajal, mil ta ei olnud veel liidu kodanik?
2. Kas Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin (C-182/15) alusel on väljaandmistaotlusest teavitatud koduliikmesriik kohustatud nõudma väljaandmistaotluse esitanud kolmandalt riigilt asja materjalide edastamist, et hinnata kriminaalmenetluse läbiviimise ülevõtmist?
3. Kas liikmesriik, millelt kolmas riik taotleb liidu kodaniku väljaandmist, on Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin (C-182/15) alusel kohustatud jätma väljaandmistaotluse rahuldamata ning võtma kriminaalmenetluse läbiviimise ise üle, kui see on kõnealuse liikmesriigi õiguse kohaselt võimalik?

Põhjendused:

1 I. Asjaolud:

1. Ukraina ametiasutused esitasid justiitsministeeriumi kaudu (väljaandmise Euroopa konventsiooni (edaspidi „väljaandmise konventsioon“) teise lisaprotokolliga artikkel 5) Ukraina peaprokuratuuri 15. märtsi 2016. aasta formaalse väljaandmistaotluse, mis vastas väljaandmise konventsiooni artikli 12 nõuetele [...], ning taotlesid kahtlustatava vahi alla võtmist ja väljaandmist kriminaalmenetluse läbiviimiseks. Ukraina peaprokuratuur andis teada, et Zastavna piirkonnakohus tegi 26. veebruaril 2016 kahtlustatava suhtes vahistamismääruse, millega anti korraldus kõnealune isik käesoleva [lk 3] menetluse esemeks olevate tegude eest vahistada. Väljaandmistaotluses, Zastavna linna politseijaoskonna uurimisosakonna 26. veebruari 2016. aasta taotluses ning vahistamismääruses sisalduvas süütegude kirjelduses on märgitud, et kahtlustatav on korduvalt omastanud [Ukraina riigiettevõtte] raha. Täpsemalt on ta väidetavalt toime pannud järgmised teod:
  - a) Ajavahemikul 8. augustist kuni 1. septembrini 2010 omastas kahtlustatav loodusõnnetuste tagajärgede likvideerimisega tegeleva asutuse käsutusse antud kütusest 2044 liitrit diislikütust, mille väärtus oli 11 589 Ukraina grivnat (UAH), ning koostas selle varjamiseks koos kaasosalistega valedokumente, milles olid asjaomasel eesmärgil diislikütuse saajateks märgitud fiktiivsed sõidukid.
  - b) 24. jaanuaril 2011 tegi kahtlustatav korralduse tasuda Ukraina Pensionifondi otsusega isiklikult talle määratud haldustrahv summas 1700 UAH [asjaomase ettevõtte] vahenditest. Makse tehti 29. märtsi 2011. aasta maksekäsundiga.
  - c) Jaanuaris-veebruaris 2011 käis kahtlustatav erareisil Saksamaa Liitvabariigis, kuid deklareeris selle väidetava teenistuslähetusena teedeehituse

tehnika tarne lepingute sõlmimiseks. Pärast reisilt naasmist nõudis ta väidetaval teenistusreisil viibimise aja eest töötasu, millele tal tegelikult õigust ei olnud, ning talle kanti kõnealune tasu üle summas 2333,70 UAH.

- d) 1. augustil 2011 tegi kahtlustatav korralduse tasuda Ukraina Pensionifondi otsusega isiklikult talle määratud haldustrahv summas 3400 UAH [asjaomase ettevõtte] vahenditest. Makse tehti viivitusega.
- 3 2. Kahtlustatav võeti 26. juulil 2016 Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö seadus, edaspidi „IRG“) § 19 alusel ajutiselt vahi alla. Kohtulikel ärakuulamistel, mis toimusid IRG § 22 kohaselt samal päeval ja sama seaduse § 28 alusel [lk 4] 23. augustil 2016, esitas kahtlustatav enda väljaandmise suhtes vastuväiteid, teatas, et ta ei ole nõus lihtsustatud väljaandmisega (IRG § 41) ning viimasel ärakuulamisel ei loobunud ta ka erikohustuse reeglist (väljaandmise konventsiooni § 14) kinnipidamise nõudest.
- 4 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tegi 1. augustil 2016. aastal määruse kahtlustatava väljaandmise eesmärgil kinnipidamiseks ning 29. septembri 2016. aasta määrusega pikendas kinnipidamise aega. 28. novembri 2016. aasta määrusega vabastas eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtlustatava 10 000 euro suuruse kautsjoni vastu ning kohustusega korrapäraselt ametiasutustesse ilmuda väljasaatmise eesmärgil kinnipidamisest ning keelas tal eelotsusetaotluse esitanud kohtu loata Saksamaa Liitvabariigist lahkuda. Pärast kautsjoni deponeerimist 2. detsembril 2016 vabastati kahtlustatav samal päeval väljasaatmise eesmärgil kinnipidamise alt.
- 5 3. Kahtlustatav on (ka) Rumeenia kodanik, kuid teadaolevalt ei ole tema huvide kese siiski kunagi Rumeenias olnud, vaid 2012. aastal kolis kahtlustatav Ukrainast, kus ta seni elas, Saksamaale. Rumeenia kodakondsuse omandas ta varasemalt Rumeeniale kuulunud Bukowinas elanud Rumeenia kodaniku järeltulijana taotluse alusel (alles) 2014. aastal.
- 6 Seoses kahtlustatava Rumeenia kodakondsusega teavitas Berliini peaprokuratuur – viidates Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsusele Petruhhin (C-182/15) – 9. novembri 2016. aasta kirjaga, lisades sellele eelotsusetaotluse esitanud kohtu 1. augusti 2016. aasta määruse ärakirja, Rumeenia justiitsministeeriumi väljaandmistaotlusest ning esitas järelepärimise, kas Rumeenia kavatses kriminaalmenetluse läbiviimise üle võtta. Kõnealusele järelepärimisele vastas Rumeenia justiitsministeerium 22. novembri 2016. aasta kirjaga, et kriminaalmenetluse läbiviimise ülevõtmise suhtes saab otsuse teha alles Ukraina õigusasutuste taotluse järel. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu algatusel tegi peaprokuratuur 2. jaanuari 2017. aasta kirjaga Rumeenia Justiitsministeeriumile [lk 5] täiendava järelepärimise, kas Rumeenia kriminaalõiguse kohaldamine kahtlustatavale süüks pandavate tegude suhtes tuleb kõne alla ka sõltumata Ukraina õigusasutuste taotlusest kriminaalmenetluse läbiviimine üle võtta (väljaandmise konventsiooni artikli 6 lõike 2 tähenduses).

15. märtsi 2017. aasta vastuses teatas Rumeenia justiitsministeerium, et riigisisese vahistamismääruse kui Euroopa vahistamismääruse tegemise eelduseks on piisavate tõendite olemasolu, et kahtlustatav on talle süüks pandavad teod toime pannud, ning taotles Berliini peaprokuratuurilt, et see nõuaks Ukrainalt välja ja esitaks talle dokumendid ja tõendite koopiad. Eelotsusetaotluse esitanud kohus mõistab nimetatud kirja, millega ei anta kohtu kirjas esitatud küsimusele otsust vastust, selliselt, et põhimõtteliselt võimaldab Rumeenia õigus Rumeenia kodaniku suhtes kriminaalmenetluse läbiviimist välisriigis toime pandud tegude eest.

7 4. Berliini peaprokuratuur taotles, et Ukraina peaprokuratuuri 15. märtsi 2016. aasta [...] väljaandmistaotluses kirjeldatud süütegude alusel tunnistataks lubatavaks, et kahtlustatava võib Ukrainale kriminaalmenetluse läbiviimiseks välja anda.

8 5. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kahtlustatava väljaandmist lubatavaks. Samas leiab ta, et Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsus Petruhhin (C-182/15) takistab niisuguse otsuse tegemist, sest Rumeenia õigusasutused ei ole väljaandmistaotluse esemeks olevate kuritegude menetlemise suhtes teinud seni positiivset ega negatiivset otsust.

9 II. Eelotsuse küsimuste põhjendused

1. Saksamaa Liitvabariik ei anna oma kodanikke kolmandatele riikidele välja. Selle kohta on Grundgesetz'i (Saksamaa Liitvabariigi põhiseadus) artikli 16 lõikes 2 märgitud järgmist: **[lk 6]**

Ühtegi Saksamaa kodanikku ei või välismaale välja anda. Seaduses võib ette näha erandid väljaandmiseks Euroopa Liidu liikmesriigile või rahvusvahelisele kohtule juhul, kui on tagatud õigusriigi põhimõtted.

10 Teiste liikmesriikide kodanike suhtes sarnane seadusega kehtestatud väljaandmise keeld puudub.

11 Kõnealune keeld tuleneb aga teatud tingimustel Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsusest Petruhhin (C-182/15). Sellega võetakse – pidades samas silmas ELTL artiklist 18 tulenevat diskrimineerimise keeldu - arvesse ELTL artikli 21 lõike 1 kohast vaba liikumise õigust, mis annab igale liidu kodanikule õiguse vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil.

12 Käesolev juhtum on Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin (C-182/15) aluseks olnud asjaoludest selles mõttes siiski erinev, sest ajal, mil kahtlustatav viis oma huvide keskme Ukrainast üle Saksamaa Liitvabariiki, ei omanud ta veel Rumeenia kodakondsust, vaid oli üksnes Ukraina kodanik. Seetõttu ei tuginenud tema viibimine Saksamaa Liitvabariigis ELTL artikli 21 lõike 1 kohase õiguse teostamisele.

13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab seetõttu järgmise küsimuse:

Kas Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin (C-182/15) põhimõtted ELTL artiklite 18 ja 21 kohaldamise kohta kolmanda riigi väljaandmistaoitluse korral liidu kodaniku suhtes kehtivad ka siis, kui kahtlustatav viis oma huvide keskmle üle taotluse saanud liikmesriiki ajal, mil ta ei olnud veel liidu kodanik? [lk 7]

- 14 2. Rumeenia õigusasutused on arusaadavalt põhjendanud, et riigisisese vahistamismääruse – mille alusel saab teha Euroopa vahistamismääruse – tegemise üle otsustamiseks on neil vaja kahtlustatava suhtes esitatud tõendeid, et talle esitatud kahtlustust kontrollida.
- 15 Asjaomaseid tõendeid Saksa ametiasutustel ei ole, sest lepingulise õigusabi korras esitatud väljaandmistaoitluse juurde tõendeid tavapäraselt ei lisata. Väljaandmise konventsiooni artikli 12 lõikes 2 nõutakse sellega seoses ainult järgmist:

Taotlusele lisatakse:

[...]

b) info kuritegu[de] kohta, millega seoses väljaandmist nõutakse. Nende toimepanemise aeg ja koht, õiguslik määratlus ja viited asjasse puutuvatele õigusnormidele tehakse võimalikult täpselt;

[...]

- 16 Seetõttu ei ole Saksa ametiasutustel võimalik Rumeenia õigusasutustele edastada tõendeid väljaandmistaoitluse esemeks olevate süütegude kohta. Pealegi on kaheldav, kas niisuguseid tõendeid, kui need esitatakse koos väljaandmistaoitlusega, tohib automaatselt teisele riigile edastada, või kas selle üle saab pigem otsustada ainult taotleval kolmas riik iseseisvalt. Sama kehtib ka täieliku väljaandmistaoitluse – mis ei ole aga vahistamismääruse tegemise üle otsustamiseks tavaliselt piisav – esitamisel koduliikmesriigile.
- 17 Seega tekib seoses Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsusest Petruhhin (C-182/15) tulenevate ELTL artiklite 18 ja 21 kohaldamise põhimõtetega praktiline probleem, et võimaldamaks hinnata kriminaalmenetluse läbiviimise ülevõtmist koduliikmesriigi poolt [lk 8] ei piisa pelgalt teabest väljaandmistaoitluse kohta, vaid koduliikmesriik peab taotlevalt kolmandalt riigilt nõudma asja materjalide esitamist. See oleks aga nii järgitava diplomaatilise protseduuri kui ka menetlusdokumentide tõlkimise – mis võib teatud asjaoludel osutada väga ulatuslikuks – nõude tõttu väga ajakulukas, ning ei ole põhjendatud eeskätt juhul, kui kahtlustatav on väljasaatmise eesmärgil vahi all.
- 18 Ajakulu ei oleks väiksem ka siis, kui taotluse saanud liikmesriik nõuaks taotluse esitanud kolmandalt riigilt, et see suunaks kriminaalmenetluse läbiviimise ülevõtmise taotluse koduliikmesriigile. Niisugune viis ei pruugi praktiline olla juba seetõttu, et taotluse saanud liikmesriik ei ole tavaliselt võimeline otsustama,

kas kriminaalmenetluse läbiviimine koduliikmesriigis on selle liikmesriigi õiguse kohaselt üldse võimalik.

19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab seetõttu järgmise küsimuse:

Kas Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin (C-182/15) alusel on väljaandmistaotlusest teavitatud koduliikmesriik kohustatud nõudma väljaandmistaotluse esitanud kolmandalt riigilt asja materjalide edastamist, et hinnata kriminaalmenetluse läbiviimise ülevõtmist?

20 3. Saksa õiguse järgi on riigil pädevus isiku väljaandmisest keeldumise korral välismaal toimepandud süütegusid menetleda (või menetlemine üle võtta). Strafgesetzbuch (karistusseadustik, edaspidi „StGB“) § 7 on sõnastatud järgmiselt:

(1) Saksa karistusõigus on kohaldatav Saksa kodanike vastu välismaal toime pandud süütegude suhtes, kui tegu on karistatav teo toimepanemise kohas või kui teo toimepanemise koht ei allu ühegi riigi karistusõiguslikule jurisdiktsioonile.

(2) Muude välismaal toime pandud süütegude suhtes on Saksa karistusõigus kohaldatav juhul, kui tegu on karistatav teo toimepanemise kohas või kui teo toimepanemise koht ei allu ühegi riigi karistusõiguslikule jurisdiktsioonile ja kui teo toimepanija [lk 9]

1. oli teo toimepanemise ajal Saksa kodanik või sai selleks pärast teo toimepanemist või

2. oli teo toimepanemise ajal välismaalane ja viibis Saksamaal, ning kuigi Auslieferungsgesetz (väljaandmise seadus) võimaldab kõnealuse isiku süüteo liigi tõttu välja anda, ei anta teda välja, sest väljaandmistaotlust ei ole mõistliku aja jooksul esitatud, isiku väljaandmisest on keeldutud või väljaandmine ei ole teostatav.

21 Eeltooduga kooskõlas saaks ELTL artikli 18 kohast diskrimineerimise keeldu arvesse võtta ka selliselt, et liidu kodaniku väljaandmine kolmandale riigile tunnistatakse lubamatuks, sest tegemist on liidu õiguse kohaselt keelatud diskrimineerimisega Saksa kodaniku suhtes, ning Saksa kriminaalmenetluse asutused võtaksid kriminaalmenetluse läbiviimise üle.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab aga, et niisugune lähenemine ohustaks märkimisväärselt tõhusat kriminaalmenetlust. Kui StGB § 7 lõike 2 punktis 2 antud kriminaalmenetluse võimaluse alusel on liidu kodaniku väljaandmine Saksamaalt kolmandale riigile algusest peale lubamatu, siis ei oleks võimalik ka väljasaatmise eesmärgil kinnipidamise määruse tegemine. Seda seetõttu, et IRG § 15 on sõnastatud järgmiselt:

(1) Pärast väljaandmistaotluse kättesaamist võidakse määrata kahtlustatava väljaandmise eesmärgil vahi alla võtmine, kui [...]

(2) Lõiget 1 ei kohaldata, kui väljaandmine näib juba esmapilgul õigusvastane.

- 23 Teisalt ei ole selles menetlusstaadiumis võimalik teha ka Saksa vahistamismäärust, sest see eeldab tungiva kahtlustuse olemasolu (Strafprozeßordnung, kriminaalmenetluse seadustik, edaspidi „StPO“ § 112 lõike 1 esimene lause), mida saab kinnitada ainult kahtlustatava suhtes esitatud tõendite hindamise põhjal. Tõendite saamiseks peaksid Saksa ametiasutused tegema taotluse esitanud kolmandale riigile ettepaneku, et Saksamaa võtab kriminaalmenetluse läbiviimise üle või algatama kolmanda riigi vastava taotluse. Kardetavasti [lk 10] kasutab kahtlustav selleks vajalikku aega, mil menetluse tagamise meetmeid ei ole võimalik võtta, edasiseks põgenemiseks ja hoidub sel moel kriminaalmenetlusest (uuesti) kõrvale.
- 24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab seetõttu järgmise küsimuse:

Kas liikmesriik, millelt kolmas riik taotleb liidu kodaniku väljaandmist, on Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin (C-182/15) alusel kohustatud jätma väljaandmistootluse rahuldamata ning võtma kriminaalmenetluse läbiviimise ise üle, kui see on kõnealuse liikmesriigi õiguse kohaselt võimalik?

[...]

TÖÖDOKUMEN